

Uz mākslu balstīto izvērtēšanas instrumentu raksturojums

Mg. Sc. Sal., Krista Štrausa

Prof. Dr. psych. **Kristīne Mārtinsone**
RSU Veselības psiholoģijas un pedagoģijas katedra

Mg. Sc. Sal., Mg. paed., **Sanita Šuriņa**
RSU Veselības psiholoģijas un pedagoģijas katedra

Uz mākslu balstītie izvērtēšanas instrumenti

Ar izvērtēšanu (*assessment*) tiek saprasta mākslas terapeita darbība pirms mākslas terapijas darba procesa sākšanas, lietojot dažādus instrumentus

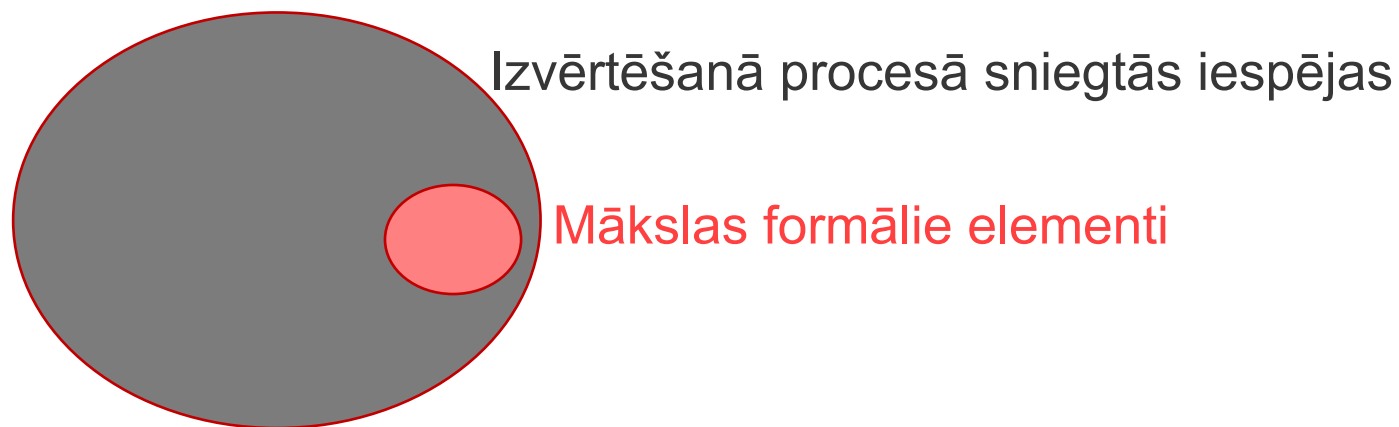
Savā profesionālajā darbībā mākslas terapeiti visbiežāk lieto uz mākslu balstītos izvērtēšanas instrumentus (*art-based assessments*)

Uz mākslu balstītie izvērtēšanas instrumenti kā galveno uzskata tieši to, **kā zīmējums tiek radīts:**

- kā ir veidoti mākslas formālie elementi (formas, līnija, krāsa),
- kā klients/pacients izvēlas un lieto mākslas materiālus,
- kā viņš ir juties, radot šo darbu,
- kādu atgriezenisko saiti par to var sniegt utt.

Uz mākslu balstītie izvērtēšanas instrumenti

Latvijā pašreiz ir adaptēti 7 uz mākslu balstītie izvērtēšanas instrumenti. Četros no tiem nosaka **mākslas formālos elementus** (līniju, krāsu, u.c.).

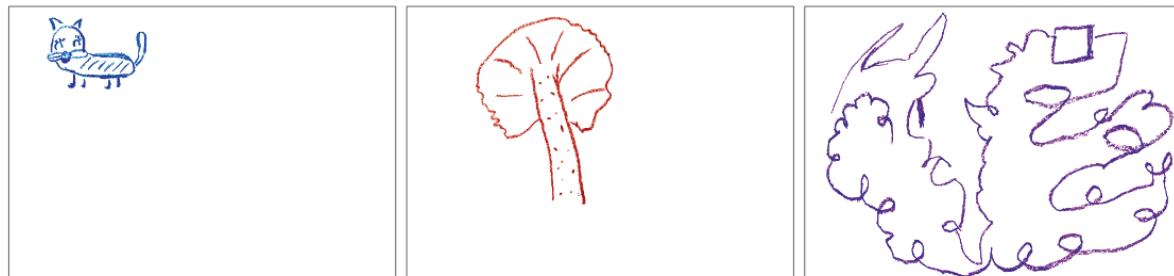
Tiek izteikts pieņēmums, ka koncentrēšanās uz mākslas darba formu var izmantot kā globālu valodu izvērtēšanas procesā (*Gantt & Anderson, 2009*).

Uz mākslu balstītie izvērtēšanas instrumenti

1. attēls. „**Cilvēks, kurš plūc ābolu no koka**”
(*Gantt & Tabone, 1998*);

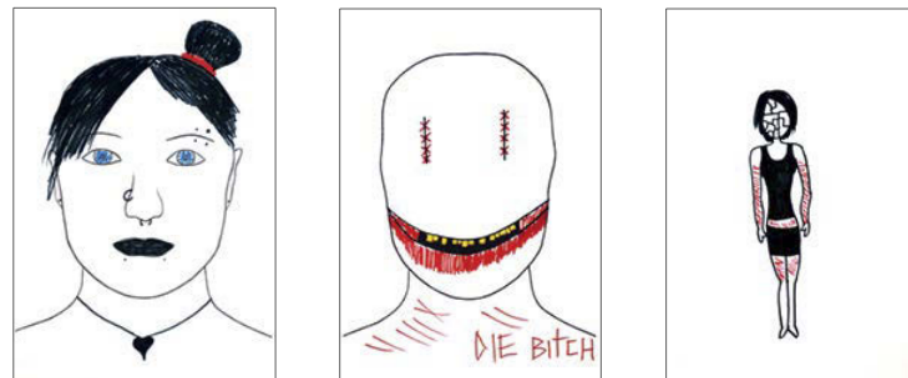
2. attēls. „**Zīmējumu sērija**” (*Diagnostic Drawing Series; Cohen, et. al., 1988*);

3. attēls. „**Tilta zīmējums**” (*The Bridge Drawing; Hays & Lyons, 1981*)

4. attēls. „**Sejas stimulu novērtējums**” (*Face Stimulus Assessment, FSA; Betts, 2003*)

Uz mākslu balstītie izvērtēšanas instrumenti

Katram no minētajiem četriem izvērtēšanas instrumentiem ir **rokasgrāmata, kurā norādīts:**

- par to, kāds ir uz mākslu balstītā izvērtēšanas instrumenta **mērķis**;
- kādām **klienta/pacienta grupām** tā ir paredzēta;
- kāda ir jāsniedz **instrukcija**,
- kāda ir **vērtēšanas sistēma**;
- kādi **mākslas materiāli** ir jāizmanto.

Vai rokasgrāmatā sniegtā informācija ir pietiekama, lai izvērtētu?

Kādu informāciju sniedz zinātniskā literatūra?

Izpētes grupas

Ir tikušas pētītas salīdzinoši maz klientu/pacientu grupas.

Kādām pacientu grupām ir piemērojams instruments?

Instrukcijas sniegšana

Pētījumos daļēji tiek izmantoti tāda pati instrukcijas sniegšana, kāda ir norādīta rokasgrāmatā.

Kāda ir atbilstoša instrukcijas sniegšana?

Vērtēšanas sistēma

Pētījumos tiek izmantotas atšķirīgas vērtēšanas sistēmas viena instrumenta ietvaros.

Kāda vērtēšanas sistēma ir optimāla?

Izvērtēšanas instrumenta pamatotības un noturīguma rādītāji

Vairums UMBII pamatotības rādītāju tika novērtēti tikai vienā pētījumā vai arī tika salīdzināti ar atšķirīgām aptaujām, vai izmantotas atšķirīgas izpētes grupas, līdz ar to nav salīdzināmi

Pašreizējā situācija

Izvērtēšanas instrumenti joprojām atrodas pētīšanas procesā.

Jāņem vērā, ka izvērtēšanas procesā tikai kvantitatīvi iegūtā informācija un pilnīgi objektīvu izvērtēšanas metožu lietošana sniedz šauru skatījumu par klienta/pacienta simptomiem.

Pašreiz zinātniskā literatūrā tiek atbalstītas kvalitatīvās un jauktās metodes.

Līdz ar to...

Nepieciešams apsvērt turpmāk **kvalitatīvās un jauktās metodes pieeju** uz mākslu balstīto izvērtēšanas instrumentu lietošanā, lai iegūtu vairāk un specifisku informāciju UMBII pielietojumu.

Vajadzētu apsvērt iespēju izmantot **eksperimentālas metodes psihometrisko rādītāju noteikšanai**, kas, iespējams, palielinātu iespēju iegūt patiesu un precīzu informāciju par UMBII

Paldies par uzmanību!

